

KLÍČOVÉ TÉMA¹

Článek 8

Právo dítěte být slyšeno ve vnitrostátním řízení týkajícím se rodinných věcí

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2023)

Úvod

Ačkoli článek 8 neobsahuje žádné výslovné procesní požadavky, dítě musí být dostatečně zapojeno do rozhodování týkajícího se jeho rodinného a soukromého života. Obecné zásady stanovené původně v případě *Sahin proti Německu* [velký senát], § 72–74 a *Sommerfeld proti Německu* [velký senát], § 70 a 72, byly vypracovány tak, aby dítě mělo právo na to, aby za účelem ochrany jeho nejlepšího zájmu bylo slyšeno a jeho názor byl vzat v potaz. V závislosti na věku a vyspělosti dotčeného dítěte lze za dostatečné považovat výsledky znalců a znalecké posudky vypracované pro soudy, na něž odkáží soudní rozhodnutí. V případě dětí určitého věku Soud upřednostňuje, aby je vnitrostátní soud osobně vyslechl v každém řízení, které se týká jejich práv podle článku 8. Judikatura proto převzala mezinárodní a evropské normy v tom smyslu, že děti již nesmí být považovány za majetek rodičů.

Zásady vyplývající ze současné judikatury

- Nelze tvrdit, že dítě schopné utvořit si svůj vlastní názor bylo dostatečně zapojeno do rozhodovacího procesu v soudním nebo správním řízení, které se týká jeho práv podle článku 8, pokud mu nebyla poskytnuta možnost slyšení a vyjádření názoru (*M. a M. proti Chorvatsku*, 2015, § 181, *C. proti Chorvatsku*, 2020, § 78, a k příslušným mezinárodním nástrojům *M.K. proti Řecku*, 2018, § 91–92 a *C. proti Chorvatsku*, 2020, § 76).
- Děti mají právo být slyšeny a na to, aby byl jejich názor vzat v potaz, ve věcech, které se jich týkají. Zejména s ohledem na to, že děti dospívají a postupem času jsou schopny utvořit si vlastní názor na styk s rodiči, by soudy měly náležitě zohlednit i jejich názory a pocity, jakož i jejich právo na respektování soukromého života (*N.Ts. a ostatní proti Gruzii*, 2016, § 72 obsahující odkaz na příslušné mezinárodní nástroje). Jiná je situace u velmi malých dětí, které ještě nejsou schopny vyjádřit své přání (*Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 108; *Neves Caratão Pinto proti Portugalsku*, 2021, § 138; *Katsikeros proti Řecku*, 2022, § 59).
- V případě velmi malých dětí je nezbytné, aby se soudy opíraly o znalecký posudek, a mohly tak objektivně posoudit (*Neves Caratão Pinto proti Portugalsku*, 2021, § 138), zda by měl být styk s rodičem podporován/udržován, či nikoli, na základě všech dostupných důkazů (*Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 108, přičemž je třeba znalecké posudky odlišovat od stanovisek jiných

¹ Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy (Sekce pro vztahy s veřejností a publikaci) a Evropského soudu pro lidská práva (Oddělení správy znalostí). Tento překlad byl zveřejněn na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

subjektů, viz §§ 109-110). Soudy by si měly vyžádat znalecký posudek, zda je možné vzhledem k věku a vyspělosti menších dětí provést jejich výslech u soudu, a to případně za pomoci dětského psychologa (*Zelikha Magomadova proti Rusku*, 2019, § 116; viz též *Cința proti Rumunsku*, 2020, § 53–54). Názory dětí se mohou měnit a jejich námitky, kterým musí být věnována patřičná pozornost, nemusí nutně postačovat k tomu, aby převážily nad zájmy rodičů, zejména pokud jde o pravidelný styk s dítětem. Dětem by nemělo být uděleno bezpodmínečné právo veta, aniž by byla zvážena veškerá další hlediska a provedeno šetření s cílem určení jejich nejlepšího zájmu (*Zelikha Magomadova proti Rusku*, 2019, § 115); tento zájem obvykle vyžaduje, aby byly zachovány vazby dítěte na jeho rodinu s výjimkou případů, kdy by zachování vazeb poškodilo zdraví a vývoj dítěte (*Suur proti Estonsku*, 2020, § 79). Pokud by soud založil své rozhodnutí na názoru dítěte, které zjevně není schopno vyjádřit své přání, například z důvodu konfliktu loajality a/nebo vystavení odcizujícímu chování jednoho z rodičů, mohlo by takové rozhodnutí být v rozporu s článkem 8 (*K.B. a ostatní proti Chorvatsku*, 2017, § 143 a odkazy na judikaturu v něm uvedené; nejnověji *Jurišić proti Chorvatsku (č. 2)*, 2022, § 44).

- V případech, kdy dochází ke střetu zájmů mezi rodiči a dětmi, například pokud je stěžovatel dítětem rozvedených rodičů, kteří vedou spor o to, komu bude svěřen do péče, může vyvstat otázka ustanovení zvláštního kolizního opatrovníka, který by chránil stěžovatelovy zájmy (*C. proti Chorvatsku*, 2020, § 76–77, § 80).
- S ohledem na prostor pro uvážení, který mají vnitrostátní orgány, jež mají lepší předpoklady než Soud, mohly vnitrostátní soudy důvodně dospět k závěru, že vzhledem k odborným doporučením není vhodné, aby bylo dítě slyšeno osobně (*R.M. proti Lotyšsku*, 2021, § 117).
- V systému Haagské úmluvy je výslovně upraveno stanovisko dítěte, které se stane předmětem mezinárodního únosu provedeného jedním z rodičů (*Gajtani proti Švýcarsku*, 2014, § 106–114). Judikatura rovněž odkazuje na Úmluvu o právech dítěte a další mezinárodní nástroje (*M.K. proti Řecku*, 2018, § 90–93). Názoru dítěte nemusí být přisvědčeno (*S.N. a M.B.N. proti Švýcarsku*, 2021, § 112–115 a odkazy na judikaturu v něm uvedené).

Významné příklady

- *Sahin proti Německu* [velký senát], 2003, § 73–77: styk otce s dítětem narozeným mimo manželství;
- *C. proti Finsku*, 2006, § 57–59: pro vnitrostátní soudy mělo rozhodující váhu přání dětí ohledně toho, komu mají být svěřeny do péče;
- *Plaza proti Polsku*, 2011: právo rodiče na styk s dítětem;
- *A.L. proti Polsku*, 2014, § 74: žaloba na popření otcovství;
- *Gajtani proti Švýcarsku*, 2014, § 110–111: názor jedenáctiletého dítěte nezohledněný v řízení o navrácení podle Haagské úmluvy;
- *M. a M. proti Chorvatsku*, 2015, § 168–172 a § 181–187: opatrovnické řízení;
- *Mandet proti Francii*, 2016: změna uznaného otcovství;
- *N.Ts. a ostatní proti Gruzii*, 2016, § 72 a § 74–84: návrat dětí k jejich biologickému otci proti jejich vůli;
- *K.B. a ostatní proti Chorvatsku*, 2017: silný a trvalý odpor dětí vůči styku s matkou;
- *M.K. proti Řecku*, 2018, § 74: mezinárodní únos dítěte rodičem (viz též *Raw a ostatní proti Francii*, § 94; *Maumousseau a Washington proti Francii*, 2007, § 79–80; *Van den Berg a Noa*

Sarrì proti Nizozemsku (rozhodnutí), 2010; *Raw a ostatní proti Francii*, 2013, § 94;

- *Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 108–112: rozvod a otázka bydliště dítěte (srov. *Sahin*);
- *Zelikha Magomadova proti Rusku*, 2019, § 115–117: vdova, které příbuzní zemřelého manžela navzdory soudnímu rozhodnutí odpírali styk s dětmi a která byla později svévolně zbavena rodičovských práv;
- *Cînta proti Rumunsku*, 2020, § 53–54: dítě bylo vyslechnuto soudem neveřejně bez přítomnosti odborného psychologa orgánu sociálně-právní ochrany dětí, přičemž ze soudních rozhodnutí nebylo zřejmé, do jaké míry byla zohledněna tvrzení dítěte o negativním chování ze strany otce;
- *C. proti Chorvatsku*, 2020, § 78–81: neustanovení zvláštního kolizního opatrovníka a nevyslechnutí stěžovatele (nezletilého) při rozhodování o tom, komu bude svěřen do péče.
- *Suur proti Estonsku*, 2020, § 87–89, § 97: řízení o ukončení společné péče stěžovatele o dítě a omezení styku, kdy nezletilý byl slyšen, byl mu ustanoven kolizní opatrovník a rozhodnutí vnitrostátních soudů bylo založeno na relevantních a dostatečných důvodech.
- *R.B. proti Estonsku*, 2021: trestní předpisy týkající se svědecké výpovědi dítěte a rozlišování mezi dětskými a dospělými svědky v souvislosti s pohlavním zneužíváním; odkaz na mezinárodní nástroje: § 87–103.
- *Neves Caratão Pinto proti Portugalsku*, 2021: malé děti, které nebyly slyšeny v souladu s článkem 12 odst. 1 Úmluvy OSN o právech dítěte, chybí však znalecký posudek: § 138 (srov. *R.M. proti Lotyšsku*, 2021, § 117, pokud jde o traumatizované dítě).
- *S.N. a M.B.N. proti Švýcarsku*, 2021: názor slyšeného dítěte, který však nebyl plně zohledněn v řízení o navrácení podle Haagské úmluvy (§ 106, § 112–115);
- *Q. a R. proti Slovinsku*, 2022, odmítnutí vnitrostátních soudů slyšet malé děti v řízení o pěstounské péči zahájené prarodiči stěžovatelů (§ 100);
- *A. a ostatní proti Islandu*, 2022: skutečnost, že děti nebyly nejvyšším soudem osobně slyšeny, byla kompenzována tím, že mu byly jako důkaz předloženy nové dokumenty, včetně nedávných znaleckých posudků;
- *P.N. proti České republice*, 2023, § 68–71: názor dětí vyjádřený před notářem v USA, kam je matka odvezla bez otcova souhlasu, a nikoliv před soudem, který rozhodoval o pobytu dětí, byl za okolností dané věci dostatečný (dětmi bylo 13 let, když poprvé vyjádřily svůj názor);
- *I.S. proti Řecku*, 2023, § 94: vytrvalé odmítání dětí setkat se se stěžovatelem nemělo být vykládáno tak, že jim fakticky dává bezpodmínečné právo veta bez zvážení dalších faktorů.

Shrnutí obecných zásad a příslušných mezinárodních / evropských dokumentů

- *C. proti Finsku*, 2006, § 52–54 a § 60;
- *N.Ts. a ostatní proti Gruzii*, 2016, § 43–44 a § 72–80;
- *M.K. proti Řecku*, 2018, § 46–50 a § 74–92;
- *Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 108;
- *Zelikha Magomadova proti Rusku*, 2019, § 115;
- *C. proti Chorvatsku*, 2020, § 72–73;
- *I.S. proti Řecku*, 2023, § 94.

Související témata

- Mediace na vnitrostátní úrovni: [Cengiz Kılıç proti Turecku](#), 2011, § 133.

Další odkazy

Tiskové přehledy:

- [Ochrana nezletilých osob](#)
- [Práva dětí](#)
- [Mezinárodní únosy dětí](#)

Online databáze:

- [Theseus: databáze judikatury v oblasti práv dětí](#)
- [Participace dětí, Rada Evropy](#)

Jiné:

- [Úmluva Rady Evropy o výkonu práv dětí \(článek 10\) \(1996\)](#)
- [Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání \(čl. 31 odst. 1 písm. c\)\) \(2007\)](#)
- [Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem \(2010\)](#)
- [Doporučení CM/Rec\(2012\)2 Výboru ministrů členským státům o účasti dětí a mladých lidí mladších 18 let \(2012\)](#)
- [Úmluva OSN o právech dítěte \(článek 12\) \(1989\) – viz též Obecný komentář Výboru OSN pro práva dítěte, na který je odkazováno ve věci \[Strand Lobben a ostatní proti Norsku\]\(#\) \[velký senát\], č. 37283/13, 10. září 2019, § 135–136, a \[N.Ts. a ostatní proti Gruzii\]\(#\), č. 71776/12, 2. února 2016, § 40–42](#)
- [Listina základních práv Evropské unie \(článek 24\) \(2000\)](#)

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

- [C. proti Finsku](#), č. 18249/02, 9. května 2006 (porušení článku 8, pokud jde o nesvěření dětí do péče stěžovatele; nedošlo k porušení článku 8, pokud jde o tvrzený nedostatečný kontakt s dětmi);
- [Maumousseau a Washington proti Francii](#), č. 39388/05, 6. prosince 2007 (neporušení článku 8);
- [Van den Berg a Noa Sarrì proti Nizozemsku](#) (rozhodnutí), č. 7239/08, 2. listopadu 2010 (nepřijatelnost);
- [Płaza proti Polsku](#), č. 18830/07, 25. ledna 2011 (neporušení článku 8);
- [Raw a ostatní proti Francii](#), č. 10131/11, 7. března 2013 (porušení článku 8);
- [A.L. proti Polsku](#), č. 28609/08, 18. února 2014 (žaloba na popření otcovství: viz § 74; neporušení článku 8);
- [Gajtani proti Švýcarsku](#), č. 43730/07, 9. září 2014 (neporušení článku 8);
- [M. a M. proti Chorvatsku](#), č. 10161/13, 3. září 2015 (výňatky) (porušení článku 3 (procesní) ve vztahu k prvnímu stěžovateli; nedošlo k porušení článku 3 (hmotněprávnímu) ve vztahu k prvnímu stěžovateli; nedošlo k porušení článku 8 ve vztahu ke druhému stěžovateli; porušení článku 8 ve vztahu k prvnímu stěžovateli; porušení článku 8 ve vztahu k druhému stěžovateli (průtahy v řízení o úpravě péče);
- [Mandet proti Francii](#), č. 30955/12, 14. ledna 2016 (neporušení článku 8);
- [N.Ts. a ostatní proti Gruzii](#), č. 71776/12, 2. února 2016 (porušení článku 8 ve vztahu k N.B., S.B. a L.B.);
- [K.B. a ostatní proti Chorvatsku](#), č. 36216/13, 14. března 2017 (porušení článku 8);
- [M.K. proti Řecku](#), č. 51312/16, 1. února 2018 (neporušení článku 8);
- [Petrov a X proti Rusku](#), č. 23608/16, 23. října 2018 (porušení článku 8);
- [Zelikha Magomadova proti Rusku](#), č. 58724/14, 8. října 2019 (porušení článku 8);
- [Cînta proti Rumunsku](#), č. 3891/19, § 53-54, 18. února 2020 (porušení článku 8);
- [C. proti Chorvatsku](#), č. 80117/17, 8. října 2020 (porušení článku 8);
- [Suur proti Estonsku](#), č. 41736/18, 20. října 2020 (neporušení článku 8);
- [R.B. proti Estonsku](#), č. 22597, 22. června 2021 (porušení článků 3 a 8);
- [Neves Caratão Pinto proti Portugalsku](#), č. 28443/19, 13. července 2021 (porušení článku 8);
- [S.N. a M.B.N. proti Švýcarsku](#), č. 12937/20, 23. listopadu 2021 (neporušení článku 8);
- [R.M. proti Lotyšsku](#), č. 53487/13, 9. prosince 2021 (neporušení článku 8);
- [Q. a R. proti Slovinsku](#), č. 19938/20, 8. února 2022 (neporušení článku 8);
- [Jurišić proti Chorvatsku \(č. 2\)](#), č. 8000/21, 7. července 2022 (neporušení článku 8);
- [Katsikeros proti Řecku](#), č. 2303/19, 21. července 2022 (neporušení článku 8);
- [A. a ostatní proti Islandu](#), č. 25133/20, 15. listopadu 2022 (neporušení článku 8);
- [I.S. proti Řecku](#), č. 19165/20, 23. května 2023 (porušení článku 8);
- [P.N. proti České republice](#), č. 44684/14, 8. června 2023 (neporušení článku 8).